

Әлеуметтік жұмыстағы психологиялық әдістер

Орындаған: Батырша Құлпынай,
Дәулетбаева Ақгүл, Ермаханова Салтанат,
Еңкебаева Мөлдір, Серікова Құралай

Қабылдаған: Сарыбаева И. С.

- ✓ Психология әлеуметтік жұмыста тұлғаға ықпал ететін әртүрлі әдістерді қолдануға мүмкіндік береді.
- ✓ Қолданылып отырған психологиялық әдістер тек әдістемелік және теориялық жағдайда ғана емес, технологиялық тұрғыда да негізделеді.
- ✓ Психология саласынан қажетті білімі жоқ әлеуметтік қызметкер үшін клиентке ықпал ету әдістерін игеру қиындық туғызады.
- ✓ Психология ғылымы әлеуметтік жұмыста клиентке ықпал етудің әртүрлі әдістерін қолдануға мүмкіндік береді.
- ✓ Әлеуметтік- технологиялық әдістер, әдіснамалар, тәсілдер мен құралдар, процедуралар салыстырмалы түрде дербестікке ие бола алады, бірақ олар бәрінен бұрын өздері құрылған сол ғылыми мектепке тәуелді болады.

Психологияда әртүрлі ғылыми әдістер мен олардың нұсқаулары қолданылады:

- 1. Экспериментальді психология
- 2. Кәсіптік психология
- 3. Педагогикалық психология
- 4. Клиникалық психология
- 5. Қолданбалы психология

Әлемдік тәжірибеге сүйенетін болсақ, адамға көмек көрсетуде психологиялық әдістерді қолдану 2 тұрғыда қарастырылады: Біріншіден, психологиялық тәжірибемен тек медициналық білімі бар мамандар ғана айналыса алады. Мысалы америкалық психоаналитикалық ассоциация жоғары кәсіби білімі бар мамандарды ғана өз қатарларына қосады.

Ал екіншілердің пікірі бойынша, тәжірибеден өтіп жүрген психологтарға мұндай қатал талап қоюға болмайды. Айта кететін болсақ, Ұлыбританияда психоаналитикамен айналысушылардың әрбір үшіншісінің медициналық білімі жоқ. Көптеген батыс елдерінде халыққа психологиялық көмек көрсететін әлеуметтік қызметкерлердің рөлі күннен-күнге өсуде. АҚШ-та осы сала бойынша адамдардың психологиялық денсаулығын қорғайтын әлеуметтік қызметкерлер саны көптеп кездеседі.

Алайда, елімізде халыққа психологиялық көмек көрсетудің мәдени-тарихи дәстүрі қалыптаспаған. Францияны мысалға алатын болсақ, халықтың 80 %-ы психологтың көмегіне жүгінеді. Ал біздің отандастарымыз үшін психологтың көмегіне жүгіну алдында «психологтың көмегіне тек қана психикалық аурулар ғана мұқтаж» деген сияқты кедергілер тұрады.

Әлеуметтік жұмыстың маңызды нәтижелері психологиялық диагностика әдістерімен қамтамасыз етіледі, ол адамның, ұжымның, білім берудің, экономикалық қатынастардың әлеуметтік-психологиялық сипаттамаларын зерттеудің көптеген мәселелерін шешеді.

Әлеуметтік жұмыста психологиялық кеңес беру әдісі көшбасшылар, қарапайым жұмысшылар, мұғалімдер, ата-аналар, студенттер, студенттер, жас отбасылар, отбасылар және т.б. арасында кеңінен қолданылады. Бұл жұмыстың нәтижелері бойынша олардың жеке және топтық қызметі салынады.

Әлеуметтік қызметкердің қызметі қоғам мен адамның өзгеру проблемаларын шешу үшін қажетті ең терең әлеуметтік бастамамен сипатталады.

Психодиагностика

бұл психологиялық диагноз қоюға байланысты психикалық білім саласы.

Қазіргі заманғы psychodiagnostics мерзімін қалыпты психологиялық жұмыс істеуі немесе дамыту кез келген ауытқулар құру, сонымен қатар белгілі бір объектінің (жеке, отбасылық, топтық), бір жолмен немесе белгілі бір адамға басқа психикалық функцияның немесе процестің психикалық жағдайын анықтау ретінде ғана емес, «психологиялық диагностика,» түсінеді. Мысалы, мектепке дейінгі психикалық даму деңгейін диагностикалау жүргізілуі мүмкін және т.б. интеллект, психологиялық тестілеу, ерікті көңіл, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жады, сипаттағы акцентуация, темперамент түрлері.

Психологиялық кеңес беру

бұл отандық психологтардың тәжірибелік белсенділігі және өкінішке орай, Еуропаның көптеген көптеген шет елдерінде, Америкада, Азияда муниципалды, қалалық, аудандық (коммуналдық), жергілікті психологиялық кеңес беру жүйесі маңызды практикалық әсері дамыған. Кеңес беру - адамдарға кез келген мақсаттарға қол жеткізу үшін мінез-құлқын тиімді ұйымдастыру. Консультациялық психолог адамға өзіне сыртқы көзқараспен қарауға көмектеседі, басқаларға қатысты көзқарасты өзгертеді және оларға сәйкес мінез-құлқын жөндеуге тырысады.

Психодрама

(психо... және грек. Drama – іс әрекет) топтық психотерапияның бір түрі. Мұнда қатысушылар актерлер мен көрермендер сапасында кезектесіп шығады, осының өзінде олардың рөлдері қатысушылардың барлығы үшін тұлғалық мән-мағынасы бар өмірлік жағдаяттарды үлгілеуге бағытталған психотерапия әдісі.

- ✓ Психодрама ұғымын және процедурасын Дж. Морено (АҚШ) ұсынып, оны әлеуметтік проблемаларды шешудің бір құралы деп түсіндірді.
- ✓ Психодрама тұлғаны түзету бағыты ретінде қарастырылады. Ол бұл әдісті әлеуметтік мәселелерді шешу құралы ретінде түсіндірді.
- ✓ Психодраманың мақсаты – адекватты емес күйлерді және эмоционалды реакциялар диагностикасы және терапиясы, оларды шеттетуге, әлеуметтік қабылдауды, терең өзін-өзі тануды өңдеу.

Д. Морено «басқарылатын» психодрама схемасын әзірледі:

режиссер (арнайы дайындалған психолог, психотерапевт) ойынды дұрыс бағытта басқарады;

басты кейіпкер - драманың басты кейіпкері, оның проблемасы «ойнады»;

қосалқы ойыншылар - ойыншы, режиссер немесе бас кейіпкер тағайындайтын кез-келген рөлді атқарады;

көрермендер - топтың қалған рөлі жоқ (олар болмауы мүмкін);

сахна - психодрамалық әрекеттің кеңістіктік ұйымдастырылуы, яғни, ойынның эпицентрі, қатысушылары кез келген жерде орналасуы мүмкін: сыныпта, далада, пәтерде, жастар лагерінде.

Соған қарамастан, сахнадағы «құрылғы» психодраманың маңызды бөлігі болып табылады

Психотерапия

□ (грек психикасынан - жан мен терапиядан - күтім, емдеу) - көптеген эмоцияларға, пікірлерге, көптеген психикалық, психологиялық және психосоматикалық аурулары бар адамның өзін-өзі ақпараттандыруға күрделі терапевтік, ауызша және ауызша емес әсер етуі.

□ Әдетте, оны дәрігерлердің көмегімен әлеуметтік қызметкерлер жүргізеді. Терапиялық технология көптеген психотехникалық, аспаптық, оқыту әдістеріне ие. Әлеуметтік қызмет көрсету маманы, әдетте, өз клиентімен кездейсоқ, күнделікті жағдайда жұмыс істейді және оның әлеуметтік жағдайына, оның психологиялық күйіне бағдарланған әлеуметтік мәселелерді шешуге тырысады.

Әлеуметтік-психологиялық оңалту

- ❖ Әлеуметтік, психологиялық, педагогикалық және кәсіптік қызметтің кезеңді процес. Емдеудің бір мезгілде немесе емделуге мұқтаж емес, сонымен қатар әлеуметтік қатынастарда немесе тұрмыс жағдайында түбегейлі өзгерістерден зардап шеккен және көмекке мұқтаж.
- ❖ Оңтайлы әлеуметтік-психологиялық оңалту үдерісінде ремиссия орын алады және әлеуметтік тұрғыдан қалпына келеді. Ремиссия адамның психофизикалық денсаулығын жақсарту немесе тұрақтандыру болып табылады.

Әлеуметтік - психологиялық тренинг және автоматтандырылған оқыту

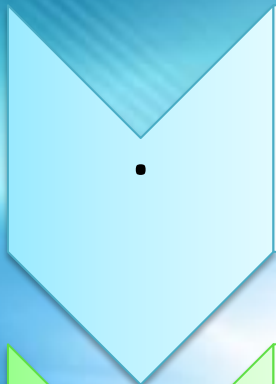
- Әлеуметтік-психологиялық тренинг, қарқынды топтық өзара іс-қимыл үдерісінде жүзеге асырылатын және байланыс саласындағы құзыреттілігін арттыруға бағытталған белсенді оқыту мен психологиялық әсер ету әдістерінің бірі. Автожанау (грек автосалынан, геноздан шыққан) - бұлшықет релаксациясында, өзін-өзі ұсынуға, шоғырлану мен таныстыру қуатына пациенттерді оқытуды, психикалық емдеу әдісін, субъект үшін маңызды қызметтің тиімділігін жоғарылату мақсатында еріксіз психикалық белсенділікті бақылауға қабілетті болу.
- Психотерапияның, психопрофилактиканың және психогигиенін белсенді әдісі болып табылатын аутогендік жаттығу адам ағзасының гомеостатикалық өзін-өзі реттейтін механизмдерінің динамикалық теңгерімін қалпына келтіруге бағытталған. Бұл әдістер жеке тұлғаның әлеуметтік қасиеттерін, қарым-қатынасын және қызмет әдістерін жылдам қалыптастыруға мүмкіндік береді. Әсер берілсе, берілген инфрақұрылымдар білім беру, еңбек және басқа да іс-әрекеттердің нақты жағдайларына көшеді.

Автогендік жаттығулардың екі деңгейі бар:

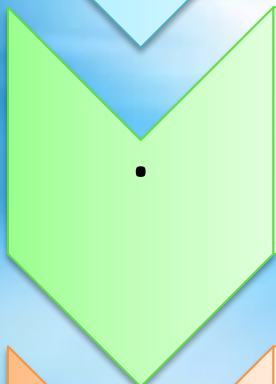
Релаксацияға
үйрету, ауырлық,
жылу, суық сезімін
қалыптастыру,
автономдық
функцияларды
бақылау туралы
куәліктер;

Әр түрлі
деңгейдегі
гипнотикалық
жағдайларды
жасау.

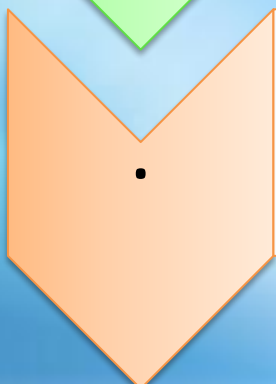
Психологиялық іріктеу

Blank white rounded rectangular box for text.

Blank white rounded rectangular box for text.

Blank white rounded rectangular box for text.

Vertical text on the right side of the slide, including the word "іріктеу" (assessment) and other partially visible text.

**Психологтың жұмыс
технологиясын талдауда
клиентпен өзара әрекеттің төрт
типін бөліп көрсетуге болады:**

I тип

II тип

III тип

IV тип

Әлеуметтік міндеттерді шешу

Бұл әлеуметтік мінез-құлықтың критерийлер мен нормаларға бағдарлануы. Клиенттің жаңа әлеуметтік құндылықтарды ұғынуы мен оны ұстануы өзін жайсыз сезінуге, тіпті психосоматикалық ауруларға да алып келуі мүмкін. Мұндай жағдайда клиентке өзінің мақсаттарын жаңаша түрде көруге көмектесетін жаңа критерийлер мен нормаларды енгізу қажеттігі туынды.

Этикалық міндеттер

Клиенттің алдында орын алып отырған мәселеге қатысты жеке бағалуы мен қоғамдық пікір арасында таңдауы тұрады. Мұнда технология «жақсы-жаман» бағалау шкаласының шектелгендігін көрсетеді, яғни оның дұрыс таңдау жасауына мүмкіндік бермейді.

Адамгершілік міндеттер

Белгілі бір іс-әрекеттің адамгершілік таңдау жасауын талап ететін жақсылық пен жамандық критерийлеріне бағытталуының қажеттілігі. Мұнда индивидтің қолданатын жақсылық пен жамандық критерийлерінің шектелгендігін көрсету маңызды болып отыр. Әлеуметтік қызмет саласындағы маман өзінің іс-әрекеттерін адамгершілік тәжірибеде қолдануға міндетті.

Жеке психологиялық міндеттер

Клиентке өзінің күйзелістер жүйесін өзгерту мен жеке түсінуіне көмектесу. Іс жүзінде көптеген клиенттер әлеуметтік және этикалық мәселелерге сүйенеді. Әлеуметтік психологтың мақсаты клиенттің мәселесін психологиялық кеңістікке ауыстыру болып табылады. Бұл оған психологиялық көмек көрсетудің технологиялық қадамы болады да, осылайша клиент психологтың ықпалымен мәселенің шешу мүмкіндігіне ие болады.

**Назар аударғандарыңызға
рақмет**